

УДК 351.746.1 (477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2\(8\)-216-223](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2(8)-216-223)

Торічний Вадим Олександрович доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів, Національна академія Державної прикордонної служби України, вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29000, <https://orcid.org/0000-0003-3336-6386>.

Кравчук Олег Вікторович доктор наук з державного управління, професор, заступник директора Хмельницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, професор кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, <https://orcid.org/0000-0002-7002-4070>.

Копанчук Володимир Олександрович доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри кримінального права та процесу, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Україна, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, 29000, <https://orcid.org/0000-0002-4198-6510>.

Лисак Павло Петрович кандидат наук з державного управління, заступник ректора (проректор) з персоналу Національної академії Державної прикордонної служби України, вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29000, <https://orcid.org/0000-0003-3816-103X>

ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ІНТЕГРОВАНОМУ УПРАВЛІННІ КОРДОНАМИ УКРАЇНИ

Анотація. Європейський Союз пройшовши свої етапи розвитку, пропонує Україні нове бачення функціонування ключових інституцій суспільства, зокрема прикордонного відомства. За результатами підписання низки важливих угод з Європою, українці взяли на себе зобов'язання імплементувати принцип інтегрованого управління кордонами. Автор представив сутність інтегрованого управління кордонами, що полягає в: створенні та забезпеченні рівноваги між належним рівнем прикордонного безпеки та масштабами відкритості державних кордонів у транскордонному співробітництві; специфіці суб'єктного складу, у якому виокремлюють МВС, МЗС, Міністерство інфраструктури, Міністерство фінансів, Прикордонну

службу, Службу безпеки України, Національну гвардію, Збройні Сили України та інших; скоординованості діяльності полягає у тому, що інтегроване управління кордонами здійснюється на міжнародному, державному, міжвідомчому та відомчому рівнях; реалізації організаційних, політико-правових, соціально-економічних заходів. Досліджено зміст інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами.

Представлено значення інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами полягає у наступному: створення та застосування інноваційних підходів в інтегрованому управлінні кордонами; розгляд та визначення раціональних пропозицій щодо покращення методології та механізмів взаємодії між основними суб'єктами в інтегрованому управлінні кордонами; регулярний обмін відкритими статистичними та аналітичними даними у галузі безпеки кордону; реалізація спільних досліджень аналітичного змісту щодо оцінювання ризиків та загроз в організації та захисті державного кордону; формулювання пропозицій щодо заходів у налаштуванні інформаційного співробітництва між основними та другорядними суб'єктами інтегрованого управління кордонами.

Інформаційне співробітництво в інтегрованому управлінні кордонами виступає компонентом демократизації і уможливорює формування громадянського суспільства в Україні

Ключові слова: інтегроване управління кордонами, інформаційний обмін, інформаційне співробітництво, прикордонне відомство, відомчі організації, інформація.

Torichniy Vadym Oleksandrovych Doctor of Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of National Security and Management, Faculty of Management Training, National Academy of the State Border Service of Ukraine, Shevchenko St., 46, Khmelnytskyi, 29000, <https://orcid.org/0000-0003-3336-6386>.

Kravchuk Oleg Viktorovich Doctor of Science in Public Administration, PhD in Law, Professor, Professor of the Department of Criminal Law and Procedure, Deputy Director of the Khmelnytsky Research Expert Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Molodezhnaya St., 12, Khmelnytsky, 29019, <https://orcid.org/0000-0002-7002-4070>

Kopanchuk Volodymyr Alexandrovich Doctor of Science in Public Administration, PhD in Law, associate professor, Professor of the Department of Criminal Law and Procedure, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Heroes of the Maidan, 8, Khmelnytsky, 29019, <https://orcid.org/0000-0002-4198-6510>.

Lysak Pavlo Petrovych Candidate of sciences in public administration, deputy rector (Vice-Rector) for personnel of the National Academy of the State Border Service of Ukraine, Shevchenko St., 46, Khmelnytskyi, 29000, <https://orcid.org/0000-0003-3816-103X>

BASICS OF INFORMATION COOPERATION IN THE INTEGRATED BORDER MANAGEMENT OF UKRAINE

Abstract. The European Union, having passed its stages of development, offers Ukraine a new vision of the functioning of key institutions of society, in particular the border agency. Following the signing of a number of important agreements with Europe, the Ukrainians undertook to implement the principle of integrated border management. The author presented the essence of integrated border management, which consists in: creating and ensuring a balance between the appropriate level of border security and the extent of openness of state borders in cross-border cooperation; the specifics of the subject composition, which includes the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Infrastructure, the Ministry of Finance, the Border Guard Service, the Security Service of Ukraine, the National Guard, the Armed Forces of Ukraine and others; coordination of activities consists in the fact that integrated border management is carried out at the international, state, interdepartmental and departmental levels; implementation of organizational, political-legal, socio-economic measures. The content of information cooperation in integrated border management was studied.

The value of information cooperation in integrated border management is presented as follows: creation and application of innovative approaches in integrated border management; consideration and determination of rational proposals for improving the methodology and mechanisms of interaction between the main subjects in integrated border management; regular exchange of open statistical and analytical data in the field of border security; implementation of joint studies of analytical content regarding the assessment of risks and threats in the organization and protection of the state border; formulation of proposals for measures in setting up informational cooperation between primary and secondary subjects of integrated border management.

Information cooperation in integrated border management is a component of democratization and enables the formation of civil society in Ukraine

Keywords: integrated border management, information exchange, information cooperation, border department, departmental organizations, information.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, перманентні кризи, сучасний стан науково-технічного прогресу, чіткий курс України на

євроінтеграцію, війна росії проти України – це ті ключові події століття, що справляють вплив на життя людей. Незважаючи на війну в Україні, мають місце міжнародна мобільність громадян в усьому світі, розширюється транскордонне співробітництво. Наявні принципи та механізми управління українськими кордонами не є ефективними. Європейський Союз пройшовши свої етапи розвитку, пропонує Україні нове бачення функціонування ключових інституцій суспільства, зокрема прикордонного відомства. За результатами підписання низки важливих угод з Європою, українці взяли на себе зобов'язання імплементувати принцип інтегрованого управління кордонами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою отримання достовірних результатів аналізу запропонованої проблеми, було використано метод аналізу літератури. Ознакою науковості дослідження є ті аргументи, на які спираються його автори. Зважаючи на це, було вивчено різноманітні інформаційні джерела – від дисертацій до наукових публікацій та навчальних посібників. Аналіз здійснювався у напрямку від загального до часткового. Перш за все, досліджено основи інтегрованого управління кордонами, які викладено у науковій праці М. Литвина - голови Державної прикордонної служби України (з 2003 р. по 2014 р.) [2], у подальшому вивчено сутність та особливості інформаційної політики в Україні [1]. Надалі проаналізовано «Стратегію інтегрованого управління кордонами до 2025 року» [5].

Цінною для запропонованої проблематики є праця О. Матвієнка про інформаційний менеджмент [3].

Дослідники А. Савич [4] і О. Твердохліб [6] є авторами праць про сутність інформаційної політики в Європейському Союзі.

Вчений С. Товканець вивчав зміст інформаційного забезпечення в транскордонному співробітництві [7].

Мета статті. Аналіз специфіки реалізації інформаційного співробітництва у системі інтегрованого управління кордонами.

Виклад основного матеріалу. У здійсненні політики, у сфері державного управління і навіть у середовищі приватного бізнесу, важливою складовою ефективності є розроблення відповідної стратегії, планування та результативної організації. Враховуючи це Кабінет Міністрів України затвердив у 2019 році Стратегію інтегрованого управління кордонами. Згідно зі змістом цієї Стратегії визначено узгоджену діяльність окремих органів державної влади в Україні, а також основних військових та правоохоронних формувань, що спрямована на забезпечення збалансованої системи національної прикордонної безпеки та збереження відкритості кордону у західній частині України, транскордонного співробітництва, і окремих осіб, котрі перетинають кордони.

У розвитку прикордонного відомства вже був досвід втілення змісту схожих документів, датованих ще 2010 роком. Тому можна стверджувати, що інтегрованим управлінням кордонами є:

- основною метою є створення та забезпечення рівноваги між належним рівнем прикордонної безпеки та масштабами відкритості державних кордонів у транскордонному співробітництві;

- специфіка суб'єктного складу, у якому виокремлюють МВС, МЗС, Міністерство інфраструктури, Міністерство фінансів, Прикордонну службу, Службу безпеки України, Національну гвардію, Збройні Сили України та інших;

- скоординованість діяльності полягає у тому, що інтегроване управління кордонами здійснюється на міжнародному, державному, міжвідомчому та відомчому рівнях;

- передбачає реалізацію організаційних, політико-правових, соціально-економічних заходів.

Для розуміння сутності інтегрованого управління кордонами, необхідно взяти до уваги основні його

Таким чином, можна констатувати, що процес інтегрованого управління кордонами є багатосуб'єктним та багатоаспектним процесом. Основним суб'єктом, на який покладено виконання завдань інтегрованого управління кордонами є Державна прикордонна служба України, що належить до Міністерства внутрішніх справ України. Зважаючи на таку ситуацію, можна виокремити стратегічні пріоритети в інтегрованому управлінні кордонами:

- збереження територіальної цілісності та незалежності України;

- попередження терористичних загроз;

- боротьба із транснаціональною та організованою злочинністю;

- заходи щодо зменшення масштабів нелегальної міграції, контрабанди різних засобів;

- контроль над усіма ділянками українського кордону;

- належний рівень облаштування кордону України;

- імплементация стандартів Європейського Союзу у сфері інтегрованого управління кордонами.

Проаналізовані вище стратегічні напрями інтегрованого управління кордонами вимагають визначення відповідних шляхів реалізації:

- розроблення механізмів контролю за втіленням прав та свобод людини впродовж перетину кордону України;

- протидія проявам злочинності на територіях прикордонних регіонів України та розвиток з цією метою підрозділів швидкого реагування в структурі прикордонного відомства;

сприяння розвитку міжнародної співпраці у сфері інформаційного забезпечення у галузі охорони державного кордону.

Досить актуальним нині є саме питання інформаційного співробітництва в системі інтегрованого управління кордонами.

По відношенню до трактування змісту поняття «інформаційне співробітництво» існує чимало наукових трактувань та уточнень. У період існування радянської науки згаданий вище термін використовували у зв'язці із процесом реалізації автоматизованої системи управління. Тобто за певного періоду історії інформаційне співробітництво було зосереджене на специфіці обміну інформацією щодо соціально-економічної діяльності, що підлягають комп'ютеризації.

Хоча у сучасному світі не існує поділу на вітчизняну та західну науку, але на Заході дефініції «інформаційного співробітництва» не існувало. Ближчим за змістом була категорія «інформаційна підтримка», що не була самостійною, оскільки виступала складовою елементу технології управління.

З плином часу та під впливом тих запитів та процесів, що мали та мають місце в сучасному соціумі у змісті поняття «інформаційне співробітництво» значно розширився та певною мірою – змінився. Трактування змісту є ширшим і набагато ближчим до процесу управління. Основними ознаками такого поняття є достовірність інформації та її циркуляція між інституціями.

На основі поданого вище тлумачення, значення інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами полягає у наступному:

створення та застосування інноваційних підходів в інтегрованому управлінні кордонами;

розгляд та визначення раціональних пропозицій щодо покращення методології та механізмів взаємодії між основними суб'єктами в інтегрованому управлінні кордонами;

регулярний обмін відкритими статистичними та аналітичними даними у галузі безпеки кордону;

реалізація спільних досліджень аналітичного змісту щодо оцінювання ризиків та загроз в організації та захисті державного кордону;

формулювання пропозицій щодо заходів у налаштуванні інформаційного співробітництва між основними та другорядними суб'єктами інтегрованого управління кордонами.

Беззаперечним фактом в забезпеченні інформаційного співробітництва в інтегрованому управлінні кордонами є роль суб'єктів такого управління. Такими суб'єктами є державні інституції різного рівня, що є відповідальним за створення інформаційного простору країни. В Україні успішно зазначений простір формують завдяки традиційним та інноваційним інформаційно-комунікаційним технологіям, а ось у недержавному секторі звертаються до

широких інноваційних ресурсів, прикладами яких є регіональні (транскордонні) проекти та програми.

На основі аналізу Європейського досвіду, можна констатувати, що інформаційне співробітництво в інтегрованому управлінні кордонами є ефективним за умови реалізації його у таких напрямках: отримання регіонами інформації щодо іноземної держави, зацікавленості у певній взаємодії, з конкретних питань, а також – інформації у Міністерство відповідальне за зовнішню політику, а надалі – у структури прикордонного відомства. Засобами інформаційного обміну є сучасні технології. Інституції повинні проводити презентації власних регіонів з можливих тем – інвестиції, туризм, бізнес тощо. Наведений приклад є свідченням інформаційного співробітництва, що дотичне до питань економічної взаємодії. За подібною послідовністю відбувається інформаційне співробітництво з питань нелегальної міграції, боротьби на кордоні із організованою злочинністю, контрабандними трафіками тощо.

Загалом, слід наголосити, що інформаційне співробітництво в інтегрованому управлінні кордонами виступає компонентом демократизації і уможливорює формування громадянського суспільства в Україні.

Висновки. За результатами проведеного досліджено встановлено, що інформаційне співробітництво в інтегрованому управлінні кордонами є сукупністю напрямів та методів діяльності державних інституцій. Вся їх діяльність у цій галузі спрямована на контроль, регулювання, планування, зберігання та обробку і поширення конкретної інформації. За порівнянням такого співробітництва у Європейському Союзі, визначено відповідну специфіку в Україні.

Перспективами подальших наукових досліджень є вивчення засад розвитку інформаційного співробітництва у воєнний час в інтегрованому управлінні кордонами, розвиток інформаційного потенціалу прикордонного відомства, аналіз різноманітних інформаційних електронних послуг у структурі прикордонної служби тощо.

Література:

1. Брижко В. До питання сучасної інформаційної політики [Текст] // *Вісник Академії управління МВС*. 2009. №2. с. 27-47.
2. Литвин М. Концептуальні засади інтегрованого управління кордонами. Досвід упровадження в Україні. *Наука і оборона*. 2014. №1. С. 3–7.
3. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 60 с.
4. Савич А. С. Європейські програми формування інформаційного простору ЄС [Електронний ресурс] // *Проблеми міжнародних відносин*. URL : <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p09/12.pdf>
5. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року затв. розпорядженням КМУ №687-р від 24.07.2019 р.- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80>

6. Твердохліб О. С. Європейський підхід до розроблення інформаційної політики держави актуальні проблеми [Текст] // *Економіка*. 2016. №3(177). С.429-435.

7. Товканець С. А., Товканець Г. В. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва // *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 10 (112). С. 284–286.

References:

1. Bryzhko V. (2009) Do pytannya suchasnoyi informatsiynoyi polityky. [To the issue of modern information policy] [Text] // *Visnyk Akademiyi upravlinnya MVS - Bulletin of the Academy of Internal Affairs*. No. 2. with. 27-47. [in Ukrainian]

2. Lytvyn M. (2014) Kontseptual'ni zasady intehrovanoho upravlinnya kordonamy. Dosvid uprovadzhennya v Ukrayini. [Conceptual principles of integrated border management. Implementation experience in Ukraine]. *Nauka i oborona - Science and defense*. No. 1. P. 3–7. [in Ukrainian]

3. Matvienko O. V. (2004) Osnovy informatsiynoho menedzhmentu. [Fundamentals of information management]. K.: Center of Educational Literature. 60 p. [in Ukrainian]

4. Savych A. S. (2012) Yevropeys'ki prohramy formuvannya informatsiynoho prostoru YES. [European programs for the formation of the EU information space] [Electronic resource] // *Problemy mizhnarodnykh vidnosyn - Problems of international relations*. URL: <http://vmv.kymu.edu.ua/v/p09/12.pdf> [in Ukrainian]

5. Stratehiya intehrovanoho upravlinnya kordonamy na period do 2025 roku. [Strategy of integrated border management for the period until 2025] approved. by order of the CMU No. 687-r dated July 24, 2019 - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80> [in Ukrainian]

6. Tverdokhlib O. S. (2016) Yevropeys'kyi pidkhid do rozroblennya informatsiynoyi polityky derzhavy aktual'ni problemy. [The European approach to the development of the information policy of the state, actual problems] [Text] // *Ekonomika - Economics*. No. 3(177). P. 429-435. [in Ukrainian]

7. Tovkanets S. A., Tovkanets G. V. (2010) Informatsiyne zabezpechennya mizhnarodnoho biznesu v ramkakh transkordonnoho spivrobitnytstva. [Information provision of international business within the framework of cross-border cooperation] // *Aktual'ni problemy ekonomiky - Actual problems of the economy*. No. 10 (112). P. 284–286. [in Ukrainian]